

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมนั้น นับว่ามีความสำคัญต่อประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจและการลงทุน และยังเป็นส่วนต้นน้ำของอุตสาหกรรมก่อสร้างและธุรกิจต่อเนื่อง โดยจะเชื่อมโยงไปถึงธุรกิจการผลิตและค้าวัสดุก่อสร้าง ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง และการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ รวมถึงเป็นการเพิ่มมูลค่าทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ และทำให้เกิดการจ้างงานที่มากขึ้น นอกจากนี้ การก่อสร้างที่มีการออกแบบโดยเน้นด้านประโยชน์ใช้สอย ความปลอดภัยและความสวยงาม เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการยกระดับสวัสดิภาพทางสังคม อันจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

ปัจจุบันการประกอบอาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพนับว่าเป็นผู้ซึ่งความเชี่ยวชาญ ความชำนาญและมีความสามารถเฉพาะศาสตร์ที่ตนเองได้ศึกษาและนำมาประกอบวิชาชีพนั้น ในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพจะมีสภาวิชาชีพเป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลให้การปฏิบัติวิชาชีพเป็นไปตามมาตรฐานการประกอบวิชาชีพ มีความเป็นระเบียบและเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เช่น วิชาชีพนายความอยู่ภายใต้การควบคุมของสภานายความ วิชาชีพบัญชีอยู่ภายใต้การควบคุมของสภาวิชาชีพบัญชี หรือวิชาชีพวิศวกรอยู่ในการควบคุมของสภาวิศวกร และการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมอยู่ภายใต้การควบคุมของสภาสถาปนิก เป็นต้น แต่แม้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพจะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในงานนั้นๆก็ตาม ความเสียหายและความผิดพลาดที่เกิดจากการประกอบวิชาชีพก็ยังมีให้เห็นอยู่บ่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายที่เกิดกับคู่สัญญาซึ่งเป็นผู้ให้บริการวิชาชีพโดยตรง หรืออาจเกิดกับประชาชนทั่วไปก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น กรณีของแพทย์ซึ่งวินิจฉัยโรคผิดพลาดทำให้คนไข้ได้รับการรักษาที่ไม่ถูกต้องทันทั่วถึงและอาจส่งผลให้คนไข้ต้องเสียชีวิต หรือกรณีวิศวกรคำนวณโครงสร้างการรับน้ำหนักของอาคารผิดพลาดหรือต่อเติมอาคารสิ่งปลูกสร้างโดยมิได้รับอนุญาตทั้งขาดความรู้ทางวิชาการส่งผลให้ตึกถล่ม เช่น กรณีโรงแรมรอยัลพลาซ่า จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมเป็นผู้ใช้วิชาชีพในการศึกษา โครงการ ออกแบบ บริหารและอำนวยการก่อสร้าง ตรวจสอบ และให้คำปรึกษา โดยเป็นอีกวิชาชีพหนึ่งที่พบ

การทำงานที่ผิดพลาดบกพร่องได้เช่นกัน กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ประกอบการวิชาชีพได้รับออกแบบอาคารหรือที่พักอาศัย แบบทางสถาปัตยกรรมดังกล่าว เมื่อนำมาก่อสร้างจริงแล้วอาจเกิดปัญหาในการใช้งานว่าไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้ว่าจ้างหรือใช้งานไม่ได้ตามที่ตกลงไว้ จึงต้องมีการแก้ไขแบบและแก้ไขงานก่อสร้างหลายครั้งส่งผลให้ผู้ว่าจ้างต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจำนวนมากโดยไม่จำเป็น ซึ่งหากในการออกแบบทางสถาปัตยกรรมนั้น เป็นการออกแบบผิดพลาดในส่วนของการโครงสร้างอาคารแล้วเกิดความเสียหายขึ้นก็จะส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้เข้าใช้บริการในอาคารดังกล่าวได้ ดังเช่นกรณีโรงแรม รอยัลพลาซ่า จังหวัดนครราชสีมาถล่ม ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 1242/2540 ให้สถาปนิกผู้ออกแบบ คำนวณ ควบคุม วางโครงการการก่อสร้าง ให้คำปรึกษา คัดแปลง รื้อถอนอาคารดังกล่าว ต้องรับผิดชอบเป็นผู้มีวิชาชีพในการออกแบบไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์อันพึงกระทำเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 227 ประกอบด้วยมาตรา 238 วรรคแรกด้วย หรือกรณีที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมรับเป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้าง ตามใบอนุญาตก่อสร้างที่ทางเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ออกให้หรือรับเป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้างต่อผู้ว่าจ้างแล้วไม่ควบคุมงานให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญา ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ว่าจ้าง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าปัจจุบันการก่อสร้างอาคารมีวิวัฒนาการในรูปแบบเรื่อยมา ขนาดใหญ่ขึ้น สวยงามขึ้น ดังนั้น ความผิดพลาดจากการทำงานแบบนี้ถ้าเกิดขึ้นก็ย่อมที่จะทำให้เกิดความเสียหายได้มากเช่นกันซึ่งเป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างนี้ เช่น ผู้รับเหมา วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ ก็จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองผู้เสียหายให้ได้รับการชดเชยเยียวยาเพื่อ ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมไว้เป็นการเฉพาะ มีเพียงกฎหมายทั่วไป คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด อันเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้เพียงกว้างๆ ซึ่งในการพิสูจน์ความรับผิดชอบ หรือผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมกระทำการหรือละเว้นกระทำการอันใดที่จะถือได้ว่าผิดถึงขนาดที่ประมาทเลินเล่อซึ่งยากแก่การพิสูจน์ เนื่องจากข้อเท็จจริงบางอย่างเป็นเรื่องที่อยู่ในความรู้เห็นหรือเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาชีพสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะ นอกจากนี้ในส่วนของการกำหนดค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนในการเยียวยาความเสียหายเพื่อบรรเทาผลร้ายอันเกิดจากการกระทำหรือความประมาทเลินเล่อจากการปฏิบัติวิชาชีพก็ยังมีปัญหาเช่นกัน เนื่องจากความเสียหายที่เกิดต่อชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของผู้เสียหายนั้นยากที่จะนำมาตีเป็นราคาสินค้าได้อย่างเหมาะสม

นอกจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว เมื่อพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมในประเทศไทย อันได้แก่ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543 จะเห็นว่ากฎหมายทั้ง 3 ฉบับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การประกอบวิชาชีพมีประสิทธิภาพและมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด หากการประกอบวิชาชีพไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานแล้ว ผู้ได้รับใบอนุญาตอาจถูกจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ เช่น ถูกพักใช้ใบอนุญาตตามเวลาที่กำหนด หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต ต้องรับโทษทางอาญา หรือต้องชดเชยค่าเสียหายเนื่องจากผิดสัญญาหรือชดเชยค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากการทำละเมิดก็ได้ แต่การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่สามารถช่วยให้ผู้ใช้บริการทางวิชาชีพได้รับชดเชยค่าเสียหายอย่างรวดเร็วและทันทั่วถึง ทั้งยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยจัดการกับความเสี่ยงในการถูกฟ้องร้องให้รับผิดชอบจากการให้บริการวิชาชีพที่ผิดพลาด เมื่อเป็นเช่นนี้จึงควรมีมาตรการทางกฎหมายมาช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยที่การประกันภัยเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่ต้องอยู่ในฐานะเสี่ยงภัยอันไม่แน่นอนที่มีลักษณะเดียวกัน ร่วมกัน และเป็นมาตรการที่มีลักษณะโอนความรับผิดชอบหรือความเสี่ยงภัยและความสูญเสียไปให้ผู้อื่น (The Risk and Loss may be Transferred) หรือช่วยบรรเทาภาระความรับผิดชอบในความสูญเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้นไปยังบุคคลอื่นเล็กน้อยตามแต่ละได้ตกลงกัน นอกจากนี้การประกันภัยยังช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่สังคม ทำให้สังคมมีหลักประกันความปลอดภัย และช่วยให้ผู้รับบริการวิชาชีพมีความมั่นใจว่าเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว ผู้ได้รับความเสียหายจะได้รับการชดเชยได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง จึงเห็นได้ว่ามาตรการเรื่องการประกันภัยภาคบังคับสามารถนำมาใช้จัดการกับปัญหาที่กล่าวมาได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประวัติ ความเป็นมา แนวความคิด ความหมาย ประเภทของการประกันภัยความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามที่ปรากฏในกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามที่ปรากฏในกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย
4. เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงภัยจากการให้บริการทางวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ผู้ประกอบการวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมเป็นอีกวิชาชีพหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันอย่างมาก เมื่อเกิดความผิดพลาดจากการประกอบอาชีพ ต้องเสี่ยงกับการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีจากการให้บริการวิชาชีพที่ผิดพลาดนั้น แม้จะมีมาตรการทางกฎหมายที่สามารถนำมาบังคับใช้กับผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมอยู่หลายฉบับก็ตาม แต่การลงโทษทางจรรยาบรรณวิชาชีพ การลงโทษทางอาญา หรือการชดเชยค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งตามกฎหมายในปัจจุบัน ยังไม่สามารถชดเชยเยียวยาให้กับผู้ที่ต้องเสียหายจากการรับบริการวิชาชีพได้รวดเร็วเท่าที่ควร ดังนั้น การนำกฎหมายประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมมาใช้เป็นวิธีการที่จะให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าระบบกฎหมายที่เป็นอยู่

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาถึงลักษณะทั่วไป องค์กรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ความรับผิดตามกฎหมายของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม รวมถึงหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม และการมีมาตรการทางกฎหมายในการประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่สามารถเยียวยาความเสียหายแก่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายอย่างรวดเร็วทันที่ ทั้งยังช่วยจัดการกับความเสี่ยงของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจากการถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เช่น บทบัญญัติของกฎหมาย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา บทความ วารสาร ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Data) ในเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม องค์กรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมและกฎหมายว่าด้วยการประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมและวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ปรากฏทั้งในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งได้วิจัยภาคสนาม (Field Research) ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In depth Interview) ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปนิก วิศวกร ผู้บริหารบริษัทประกันวินาศภัย และพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเกี่ยวข้อง

กับการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคาร เพื่อรวบรวมข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เป็นข้อสรุปและเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงประวัติ ความเป็นมา แนวความคิด ความหมาย ประเภทของการประกันภัย ความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามที่ปรากฏในกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามที่ปรากฏในกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย
4. ทำให้สามารถนำมาตรการทางกฎหมายที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

1.7 นิยามศัพท์

วิชาชีพสถาปัตยกรรม หมายความว่า “วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ใช้ศาสตร์และศิลป์สร้างสรรค์ สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมในสาขาสถาปัตยกรรมหลัก สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง สาขามีสถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมภายในและมัณฑนศิลป์ และสาขาสถาปัตยกรรมอื่นๆ ที่กำหนดในกฎกระทรวง”

วิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม หมายความว่า “วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2548 ออกตามความในพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543”

ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม หมายความว่า “บุคคลซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจากสภาสถาปนิก”